

بررسی اثرات شایستگی تحصیلی و جدیت تحصیلی بر خودشایستگی تحصیلی

فهمیه معروفی

گروه آموزش و پرورش ابتدایی، واحد ایرانشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ایرانشهر، ایران.

چکیده

موفقیت و کارایی نظام های آموزشی به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در دوره های تحصیلی بستگی دارد و افت تحصیلی دانش آموزان، یکی از ملاک های کارایی نظام آموزشی است و کشف و مطالعه متغیرهای تأثیرگذار بر این متغیرها، به شناخت بهتر و پیش بینی عوامل مؤثر در مدرسه می انجامد. بنابراین بررسی خودشایستگی تحصیلی و بررسی عوامل مؤثر بر آن نقش مهمی در ازمین زمینه دارد. در تحقیق حاضر به بررسی اثرات شایستگی تحصیلی و جدیت تحصیلی بر خودشایستگی تحصیلی پرداختیم. تحقیق حاضر، تحقیقی توصیفی می باشد که با استناد به مطالعات گوناگون پیشین و با استفاده از دبیات تحقیق، به این نتیجه رسیدیم شایستگی تحصیلی و جدیت تحصیلی بر خودشایستگی تحصیلی تأثیر مهمی دارد.

واژه های کلیدی: شایستگی تحصیلی، جدیت تحصیلی و خودشکوفایی تحصیلی

مقدمه

موفقیت و کارایی نظام های آموزشی به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در دوره های تحصیلی بستگی دارد (طالبی خوانساری، ۲۰۲۰) و افت تحصیلی دانش آموزان، یکی از ملاک های کارایی نظام آموزشی است و کشف و مطالعه متغیرهای تأثیرگذار بر این متغیرها، به شناخت بهتر و پیش بینی عوامل مؤثر در مدرسه می انجامد. مفهوم خودشکوفایی در نظریه های انسان گرایی و به خصوص نظریه شخصیت مزلو یک مفهوم بنیادی است و در واقع نظریه مزلو از کنکاش در مورد افراد خودشکوفای حاصل شده است. مزلو معتقد است که برای درک ماهیت انسان باید نمونه هایی از انسان که خالق ترین، سالم ترین و رشدیافته ترین افراد باشند، مورد مطالعه قرار دهیم و به همین منظور او گروه کوچکی از افراد برجسته مانند آبراهام لینکلن^۱، آلبرت انیشتین^۲، ویلیام جیمز^۳ و ... را انتخاب نمود و به مطالعه زندگی نامه آن ها پرداخت. پس از این مطالعه او به تصویری چند بعدی از خودشکوفایی و افراد خودشکوفای مانند ویژگی های افراد خودشکوفای، نقش فرا نیازها در خودشکوفایی، رفتارهایی که به خودشکوفایی منجر می شوند و علل ناتوانی در خودشکوفایی دست یافت (لاس^۴، ۲۰۰۶). خود شکوفایی میل به بهتر^۵ و شدن نسبت به آنچه یک فرد هست و آن چیزی شدن که یک فرد ظرفیت شدن آن را دارد. در تئوری نیازهای مزلو بیان شده، مازلو اساساً برابر است با اهداف برای تحصیل و خلاقیت که توسط مدرسان و روانشناسان حمایت شده است (نقش و همکاران، ۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر شیفتگی تحصیلی دانش آموزان بسیار مهم و ضروری می نماید.

یکی از گرایش های بدیع روانشناسی، روانشناسی مثبت نگر است که یکی از سازه های آن شیفتگی است؛ شیفتگی احساس ذهنی مثبتی است که در آن فرد با سطحی از مهارت با تمرکز کامل غرق در فعالیتی چالش انگیز با برانگیختگی بالا میشود (جلیلی و همکاران، ۱۳۹۸). شیفتگی ناشی از تعادل بین مهارت لازم برای انجام فعالیت و چالش ناشی از فعالیت است (چیانگ، ۲۰۱۱). سه شرط برای ورود و رسیدن به شیفتگی ضروری است: اول باید هدف روشنی جهت تشویق به فعالیت انتخاب شود؛ دوم اینکه باید تعادل خوبی بین چالش درک شده و مهارت مربوط به وظیفه باشد و سوم، وظیفه باید بلافاصله و بهروشنی بازخورد دریافت کند (جلیلی و همکاران، ۱۳۹۸).

والن (۱۹۹۸) عقیده داشت شیفتگی یک هدف مناسب آموزش و پرورش است به این دلیل که کودکان را تشویق به مشارکت در یادگیری می نماید. زمانی که دانش آموزان در محیط های یادگیری فعال درگیر هستند، حالت شیفتگی بیشتر محتمل است. جای تعجب ندارد که دانش آموزان در محیط های یادگیری غیرسنتی که تأکید بر یادگیری فعال دارد، تمایل بیشتری به تجربه شیفتگی دارند. برای آن که بتوانیم یک نظام آموزشی اثربخش داشته باشیم می بایست به مسائل روانی دانشجویان توجه داشته باشیم. استرس و تنش یکی از عوامل مؤثر بر بهداشت روانی و محل عملکرد تحصیلی دانشجویان می باشد که به منظور ایجاد یک آموزش کارآمد می بایست به منابع آن و روش های مقابله با آن توجه شود (اصغری و همکاران، ۲۰۱۳). در برخی از پژوهش های پیشین بر نقش راهبردهای مقابله ای کارآمد در کاهش استرس و تأمین بهداشت روانی دانشجویان تأکید شده است. بر این اساس راهبردهای مقابله ای سازمان یافته، پیامدهای مثبت و طولانی مدت دارند. به این ترتیب که تنش به وسیله تلاش های فرد کاهش می یابد و به دنبال آن سطح عزت نفس و مهارت وی افزایش می یابد و سلامت فرد تأمین می شود. در عین حال شخص در برابر عوامل تنش زایی که در آینده با آن ها مواجه می شود نیز مقاوم تر می گردد (خدایاری، ۲۰۰۷). تلاش

¹ Abraham Lincoln

² Albert Einstein

³ William James

⁴ Laas

⁵ self-actualization

برای جدیت دانش آموان در تحصیل و تلاش معلمان در جهت علاقمند کردن آنها به تحصیل عواملی هستند که متضمن موفقیت آنهاست. جدیت تحصیلی یک مفهوم روانی است که از یک انگیزه درونی نشئت میگیرد که می توان از آن به عنوان انگیزه تحصیلی هم یاد کرد (بیابانگرد، ۲۰۲۰). جدیت تحصیلی، شایستگی است که فرد را قادر می سازد دست به هدفیابی بزند و سپس به هدف های مطرح شده نائل شود. جدیت تحصیلی، درک ظرفیت های یادگیری و تلاش برای تحقق بخشیدن به آنهاست. بنابراین با ایجاد انگیزه می توان جدیت در امر تحصیلی را در فراگیران بهبود بخشید (رییس سعیدی، ۲۰۱۶).

جدیت تحصیلی موجب خودشکوفایی تحصیلی می شود (نقش و همکاران، ۲۰۱۶) و با اثرگذاری بر انواع مختلف فعالیت های تحصیلی موجب تمایل فرد برای رسیدن به هدف های تحصیلی می شود (ابوطالبی، ۱۳۹۹).

برخلاف یادگیری از طریق مهارت های فکری، در تفکر و یادگیری خلاق، توانایی هایی چون ارزشیابی (توانایی حس کردن مشکلات و تناقضات) و ارائه اطلاعات به صورت های متفاوت به طور مثال (رعایت فصاحت، انعطاف پذیری، ابتکار شرح و توضیح) به کار گرفته می شود. تقویت خلاقیت در یادگیری منجر به خودشکوفایی دانش آموزان می شود. خودشکوفایی فرایند رشد کردن به صورتی است که فرد وابستگی به دیگران، حالت دفاعی، کم کاری و کمرویی را پشت سر می گذارد و به سوی ارزیابی های معقول، جرئت آفریدن و کاویدن پیش می رود. خودشکوفایی از نظر گولد اشتاین در واقع همان انگیزه تشخیص استعدادها در فرد است. با خودشکوفایی، فرد به تحقیق خویشتن و آنچه که ظرفیت آن را دارد، می رسد. خود شکوفایی^۶ میل به بهتر و بهتر شدن نسبت به آنچه که یک در تئوری نیازهای فرد هست و آن چیزی شدن که یک فرد ظرفیت شدن آن را دارد مزو^۷ این گونه بیان شده که خودشکوفایی اساساً برابر است با اهداف برای تحصیل و خلاقیت که توسط مدرسان و روانشناسان حمایت شده است (نقش و همکاران، ۱۳۹۵). منظور از برنامه های درسی کارآفرین، برنامه هایی است که دانش آموزان را به گونه ای توانمند می سازد که بتوانند پس از فارغ التحصیلی در بازار کار اشتغال ورزند. خودشکوفایی تحقق بخشیدن به استعدادها، توانش ها و امکاناتمان است (نظری و همکاران، ۱۳۹۴). مطالعات وی (۱۹۹۹) نشان داده است، توسعه برنامه های درسی کارآفرین، متضمن بهبود تلاش تحصیلی، خلاقیت تحصیلی و خودشکوفایی است.

عدم توجه به عوامل موثر بر خوشکوفایی تحصیلی مشکل بسیاری از مراکز آموزشی است که مانع پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می باشد. با توجه به آنچه گفته شد، سوال اساسی تحقیق این است که شیفتگی تحصیلی و جدیت تحصیلی بر خودشکوفایی تحصیلی تاثیر دارد؟

ادبیات تحقیق

مفهوم شیفتگی (علاقه) تحصیلی

شیفتگی یک مفهوم روان شناسانه و برگرفته از مفاهیم روانشناسی مثبت است (سیکزنت میهالی^۸، ۲۰۱۴). این مفهوم اشاره به احساس ذهنی مثبت دارد و در آن فرد با سطحی از مهارت یا تمرکز کامل و با هوشیاری، کاملاً در یک فعالیت غرق می شود. شیفتگی در تعریف به مجموعه ای از تجربه های هدف دار، فشرده، به لحاظ منطقی سازمان یافته که به دلیل نظم درونی، احساس می شود معنا دار و خشنودکننده است اشاره دارد. شیفتگی در مفهوم، حالتی است که در آن افراد آن قدر درگیر فعالیت می هستند

^۶ self-actualization

^۷ Maslow

^۸ Csikszentmihalyi

که هیچ چیز دیگر برایشان اهمیت ندارد (قربانی، ۱۳۹۶؛ مکیکانگاس، باکر، آنولا و دموروتی^۹، ۲۰۱۰). بر مبنای دیدگاه سنتی، شیفتگی به عنوان یک وضعیت در سطح فردی درک شده است؛ اما هم در پیدایش (سالنوا، رودریگز سانچز، اسکوفلی و سیفر^{۱۰}، ۲۰۱۴) و هم در ادامه روند شیفتگی (واکر^{۱۱}، ۲۰۱۰) حضور دیگران تأثیرگذار است (جاکولا، نمایتیس و لیوکنین^{۱۲}، ۲۰۱۶). به عنوان مثال، حالت شیفتگی یک دهنده در یک ماراتن ممکن است هنگامی که او متوجه شود که اطرافیان او را تشویق می کنند، افزایش یابد. در این سناریو، بستر اجتماعی به سادگی پدیده پیش زمینه برای شیفتگی است، اما علت ظهور آن نیست. با این وجود یک دهنده دیگر در همان ماراتن ممکن است آن قدر با حضور رقبای خود پریشان شود که به هیچ وجه حالت شیفتگی پیدا نکند؛ برای او، حضور دیگران عامل جلوگیری از توسعه شیفتگی است. از طرف دیگر، یک دهنده سوم، ممکن است هرگز در هنگام دیدن به تنهایی احساس شیفتگی نکند، اما تنها هنگامی که مجبور است در میان جمع ورزشکاران دیگر به رقابت بپردازد؛ این حس در او جاری شود برای او، بستر اجتماعی باعث ترویج تجربه شیفتگی می شود (ریتینگ و وگر^{۱۳}، ۲۰۱۸).

ویژگی های شیفتگی

سیکزیت میهالی (۲۰۰۰) ویژگی های اصلی شیفتگی را معرفی می کند: در تجربه های شیفتگی نسبت چالش موجود در فعالیت و مهارت لازم برای انجام آن تقریباً مساوی است؛ چالش و مهارت باید از حد متوسط بالاتر باشد. اهداف تکالیفی که منجر به تجارب شیفتگی می شوند روشن هستند؛ نه مبهم و بازخوردی. همچنین، این اهداف حاصل حرکت کردن به سمت هدف های فوری هستند که آن ها نیز پیامد هستند؛ نه هدف های بلندمدت؛ زیرا تکالیفی که منجر به شیفتگی می شوند نیازمند فعالیت در جهت اهداف مشخص و دریافت بازخورد آنی درباره حرکت به سمت این اهداف هستند. در نتیجه، به منظور داشتن سطح عمیقی از تمرکز در انجام تکالیف، شیفتگی لازم و ضروری است (رحیم پور، عارفی و منشی، ۱۳۹۸).

از سویی وقوع تجربه شیفتگی منجر به تحریف ادراک زمان در افراد می شود به طوری که ساعت ها مانند دقیقه می گذرند و در افراد احساس کنترل کامل بر تکلیف و همچنین احساس رضایت بخش بودن تکلیف، ایجاد می شود و فرد از پاداش های بیرونی بی نیاز می گردد. شیفتگی ناشی از تعادل بین مهارت مورد نیاز برای انجام فعالیت و چالش ناشی از فعالیت است، به طوری که اگر چالش بیشتر از مهارت باشد اضطراب ایجاد می شود، اگر چالش کمتر از مهارت باشد، کسالت ایجاد می شود و اگر چالش و مهارت هر دو کم باشد، بی علاقه می شود (چیانگ، لین، چنگ و لیو^{۱۴}، ۲۰۱۲). تحقیقات نشان داده است که تجربه حالت شیفتگی با عملکرد مطلوب ارتباط مثبت دارد (اسچونیل، مایر و ترنر^{۱۵}، ۲۰۰۶). شیفتگی، رشد شخصی و دستیابی به تسلط را امکان پذیر می سازد. هنگامی که شخص درگیر در حالت شیفتگی است، برای حفظ چالش در حد مناسب باید سختی کاری که در دست دارد، به طور مداوم افزایش یابد. چالش های سخت تر، مهارت فرد را افزایش می دهد. شخص در حالت ظهور تجربه شیفتگی، شایستگی و به عبارت دیگر کارآمدی بیشتری احساس می کند و همچنین به احتمال زیاد رشد شخصی را تجربه می کند. علاوه بر این، احتمالاً تجربه شیفتگی به انگیزه های بعدی بالاتری منجر می شود (سیکزنت میهالی، ابوحامد و

⁹ Makikangas, Bakker, Aunola & Demerouti

¹⁰ Salanova, Rodríguez-Sánchez, Schaufeli & Cifre

¹¹ Walker

¹² Jaakkola, Ntoumatis & Liukkonen

¹³ Raettig & Weger

¹⁴ Chiang, Lin, Cheng & Liu

¹⁵ Schweinle, Meyer & Turner

نکمورا^{۱۶}، ۲۰۰۵). در فرهنگ‌هایی که هدف‌ها، نقش‌ها، قوانین و آداب‌ورسوم با مهارت‌های مردم جامعه همخوانی دارند، فرصت‌های بیشتری جهت تجربه شیفتگی برای شهروندان فراهم می‌شود. فرزندان خانواده‌هایی که در آن‌ها حداکثر وضوح، تمرکز، انتخاب، تعهد و چالش حاکم است، از تجارب شیفتگی بیشتری برخوردارند. سیکزنت میهالی معتقد است که برخی از مردم دارای ویژگی‌های شخصیتی خاص ایده آلی برای دستیابی به شیفتگی هستند. این ویژگی‌های شخصیتی شامل پشتکار، کنجکاوی، خودمحوری کم و میزان بالایی از انجام فعالیت‌ها فقط به دلایل درونی که به عنوان انگیزه درونی شناخته شده است، می‌باشد. افرادی که بیشتر دارای این ویژگی‌های شخصیتی هستند، گفته می‌شود که شخصیت خود غایت‌نگر دارند (اسنایدر و لوپز^{۱۷}، ۲۰۰۷). حالت شیفتگی در حال انجام هر گونه فعالیتی می‌تواند ایجاد شود، با این حال به احتمال زیاد وقتی رخ می‌دهد که تکلیف برای اهداف درونی انجام شده باشد. شیفتگی یکی از روش‌های مؤثر در تشویق انگیزه مثبت مداوم و درونی در فرد است. به دلایل مذکور، کاربرد شیفتگی برای بسیاری از جنبه‌های زندگی و یکی از بزرگ‌ترین آن‌ها، آموزش پیشنهاد شده است (جلیلی و همکاران، ۱۳۹۷).

جدیت تحصیلی (تاب آوری)

جدیت در تحصیل، اغتنام فرصت‌ها؛ دانشجویان با استفاده از فرصت‌ها برای رسیدن به اهداف عالی خود برنامه ریزی می‌کنند (نقش، فروغی ابری و شفیع پورمطلق، ۱۳۹۵). تلاش تحصیلی موجب آن می‌شود که تجارب زیسته دانش‌آموزان در فرایندهای یادگیری توسعه‌یافته و باعث غنی‌سازی یادگیری آن‌ها شود. توسعه فعالیت‌های یادگیری در خارج از مدرسه، توان برقراری ارتباط برنامه‌های درسی داخل و خارج مدرسه را با یکدیگر افزایش داده که در این امر خلاقیت دانش‌آموزان سهم مهمی ایفا می‌کند (گیلما^{۱۸} و همکاران، ۲۰۰۴). تفکر خلاق در برنامه‌های درسی «خلاقیت تحصیلی»، خواننده می‌شود خلاقیت به عنوان یک استعداد، حاصل تعامل پیچیده وراثت و محیط است (افروز، ۱۳۷۱). تاب‌آوری یکی دیگر از عواملی است که به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان کمک می‌کند تاب‌آوری به عنوان حفظ سلامتی و عملکرد موفقیت‌آمیز یا سازگاری با یک بافت و موقعیت تهدیدآمیز یا آزارنده تعریف می‌گردد (نصیری، ۱۳۸۵). تاب‌آوری در برابر استرس، به معنای ظرفیت مثبت روان‌شناختی افراد جهت سازگاری با استرس و فاجعه هست. پژوهشگران اشاره می‌کنند که تاب‌آوری در برابر استرس ممکن است به معنای توانایی در برابر ترس و یا گرایش به خاموش‌سازی ترس به طور سریع و کارآمد بعد از آشکار شدن یک حادثه آسیب‌زا باشد.

با توجه به اینکه به نظر می‌رسد کیفیت زندگی، تاب‌آوری، پشتکار تعامل و روابط پیچیده‌ای با یکدیگر دارند انجام چنین مطالعاتی خیلی ضروری بوده، کمک زیادی به حل مسائل آموزشی و تربیتی کودکان و نوجوانان می‌کند. هدف از این تحقیق تعیین میزان تأثیر کیفیت زندگی، تاب‌آوری بر پشتکار هست. از اهداف دیگر این تحقیق مقایسه دانش‌آموزان دختر و پسر از لحاظ کیفیت زندگی، تاب‌آوری، پشتکار می‌باشد. واژه کیفیت زندگی در میان عموم دارای یک معنای پذیرفته‌شده‌ی عام نیست، این واژه به حقایقی که در زندگی یک فرد به صورت عینی و یا خارجی وجود دارد و به ادراک درونی و دریافت‌های ذهنی فرد از این عوامل بستگی دارد می‌توان گفت کیفیت زندگی به رضایت‌مندی بیشتر و یا کمتر در زندگی مردم مربوط می‌باشد (لطفی، ۱۳۸۸).

¹⁶ Abuhamdeh

¹⁷ Snyder & Lopez

¹⁸ Gilma

تاب‌آوری به عنوان یکی از مؤلفه‌های روانشناسی مثبت نگر در سلامتی روان نقش دارد و به معنای استعداد سالم ماندن فرد در مقابله با رویدادهای منفی و رویارویی منعطف با چالش‌های زندگی تعریف شده است. افراد تاب‌آوری با خوش‌بینی، کنار آمدن به شیوه مثبت و سرسختی روانی مشخص می‌گردند که این ویژگی‌ها با پیامدهای بهتر جسمی و روانی پیوند دارد. مقایسه جوانان با سطوح بالا و پایینی از تاب‌آوری نشان داد که تاب‌آوری بالاتر احتمال ابتلا کمتر به مشکلات روانی، تعارض و عملکرد ضعیف تحصیلی را به همراه دارد. تحقیقات نشان می‌دهند که افراد تاب‌آوری دارای رفتارهای خودشکن‌اند نیستند، از نظر عاطفی آرام و توانایی مقابله با شرایط ناگوار را دارند (نظری و همکاران، ۱۳۹۴). پشتکار در واقع یعنی علاقه‌مندی به یادگیری و تمایل علاقه‌مندی به انجام تکالیف و همچنین دوست داشتن و تلاش مستمر برای یادگیری و رسیدن به حد تسلط است. پشتکار ریشه در انگیزش یادگیری و انگیزش پیشرفت دارد. به عبارتی پشتکار، نشان دادن نهایت کوشش و جدیت با تمرکز فراوان در تحقق اهداف پیشرفت تحصیلی است (استیپک، ۲۰۰۱).

مفهوم خود شکوفایی

روانشناسی مثبت به عنوان رویکردی جدید در حیطه روانشناسی بر سلامت روان و ارتقاء بهزیستی تأکید دارد. در حقیقت روانشناسی مثبت، علم شادکامی و شکوفایی انسان است، میل به رشد و توسعه دادن تمامی توان‌های بالقوه از توانایی‌های زیست‌شناختی گرفته تا پیچیده‌ترین جنبه‌های روان‌شناختی مفهومی می‌باشد که راجرز با عنوان "خودشکوفایی" مطرح ساخته است (شولتز و شولتز^{۱۹}، ۲۰۱۶). وی این نیروی انگیزشی اساسی را هدف غایی تمامی انسان‌ها محسوب می‌کند و معتقد است که موجود زنده نه تنها سعی در حفظ خود دارد، بلکه می‌کوشد خود را در جهت تمامیت، وحدت، کمال و خودمختاری سوق دهد. خود شکوفایی حالتی از سلامت روان بهینه است (اکبری و جنابی نمین، ۱۳۹۹). خودشکوفایی به معنی محقق ساختن حداکثر توانایی‌های بالقوه فرد توسط خودش است و به این پدیده اشاره دارد که انسان‌ها تمایل دارند فراتر از نیازهای اولیه خود پیشرفت کنند و می‌کوشند تمامی استعدادهای پنهان خود را شکوفا سازند (زند، حقیقتیان و هاشمیان‌فر، ۱۴۰۰).

بر اساس نظریه مازلو، خودشکوفایی گرایش انسان برای شکوفا شدن آن چیزی است که بالقوه در وی وجود دارد. این گرایش به تکوین تدریجی آنچه ویژگی فردی شخص ایجاب می‌کند و شدن هر آنچه شخص شایستگی شدنش را دارد، تعبیر می‌شود (کنریج^{۲۰}، ۲۰۱۷). بر اساس نظریه خودشکوفایی، فرد با خودشکوفایی بالا، دارای آزادی اندیشه است و بدون آنکه به کلاس و درس و کتاب نیاز داشته باشد، می‌تواند از هر کس و هر موقعیتی نکات جدید و مثبت یاد بگیرد. چنین فردی اهداف مشخصی دارد و برای شناخت و رسیدن به آن‌ها تلاش می‌کند و ظرفیت زیادی برای پذیرش تجربه‌های جدید دارد، در مقابل فشار روانی، به جای سرکوب عواطف مانند یک حفاظ در مقابل تأثیرات مخرب این فشارها عمل می‌کند و در جهت رشد گام برمی‌دارد (کامپتونه^{۲۱}، ۲۰۱۸).

¹⁹ Schultz & Schultz

²⁰ Kenrick

²¹ Compton

عوامل مؤثر بر خودشکوفایی

پژوهش‌های میان خودشکوفایی با سلامت روان دانشجویان، بلوغ هیجانی و رشد شخصی، جهت‌گیری‌های علمی دانشجویان از جمله بیان خلاق، دوگانگی جنسی که از ویژگی‌های خلاقیت است و گرایش به کارآفرینی رابطه مثبت و معناداری را نشان داده‌اند. همچنین خودکارآمدی ادراک شده و خودشکوفایی، پیش‌بین‌کننده مهمی برای راهبردهای مقابله‌ای دانشجویان بوده‌اند (ناجیان اصل، شریعتمدار، فهیمی و فهیمی‌فر، ۱۳۹۷). دال، واکفیلد، کیم لیکا، وایدراستین و کراس^{۲۲} (۱۹۸۳) در بررسی بیان ابعاد شخصیت و خودشکوفایی نشان دادند که بین خودشکوفایی و برون‌گرایی ارتباط مثبت و بین روان‌رنجوری و خودشکوفایی ارتباط منفی وجود دارد. پژوهش اسپنس و دسی^{۲۳} (۲۰۱۳) نشان داده است که معیارهای قدرت درونی به نسبت آرزوهای بیرونی مثل اهمیت دادن به هدف، با شاخص‌های سلامت روان از جمله خودشکوفایی ارتباط معنادار دارد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند فرهنگ و نظام اجتماعی که فرد در آن رشد یافته، بر انگیزش و رفتار و به تبع آن نیاز به خودشکوفایی فرد تأثیر می‌گذارد. گروهی از نظریه‌پردازان معتقدند که فرهنگ مدرن با تقویت خودمختاری، نقش مهمی در تسهیل خودشکوفایی ایفا می‌کند (فراسی و کنیتراسی^{۲۴}، ۲۰۱۵).

ویژگی‌های افراد خودشکופا

۱- **برداشت کامل‌تر از واقعیت:** اولین ویژگی افراد خودشکופا «برداشت کامل‌تر از واقعیت» است. «این افراد گروهی هستند که قادرند سریع‌تر و صحیح‌تر از دیگران واقعیت‌های پنهانی یا مغشوش را در هنر و موسیقی، امور عقلی، موضوعات علمی و امور اجتماعی و سیاسی ببینند این افراد درواقع روشنفکر، پژوهشگر و عالم هستند. شاید بتوان گفت که عامل تعیین‌کننده اصلی در اینجا نیروی عقلانی باشد». درواقع این افراد دارای سلامت روانی بیشتری هستند. ویژگی آن‌ها رشد شخصی مداوم است. آنچه مزلو از بررسی افراد خودشکופا حاصل کرده، این است که این افراد بسیار آسان‌تر از اکثر افراد، پدیده‌های تازه، غیرمجرد و حقیقی را از پدیده‌های عمومی (ژنریک)، مجرد و عنوان‌بندی شده تمییز می‌دهند (مهدوی دامغانی و صادقی، ۱۳۹۷).

روابط میان فردی عمیق: با اینکه جمع دوستان افراد خودشکופا بزرگ نیست، ولی روابط دوستی عمیق و بادوامی دارند. آن‌ها کسانی را به عنوان دوست انتخاب می‌کنند که ویژگی‌های مشابه با خودشان برخوردار باشند، همان‌گونه که ما نیز افرادی را به عنوان دوست برمی‌گزینیم که با ما جور باشند. افراد خودشکופا اغلب هواخواهان و طرفدارانی را جلب می‌کنند. این روابط معمولاً یک‌طرفه هستند؛ هواخواهان از افراد خودشکופا بیشتر از آنچه آن‌ها مایل به دادن هستند، مطالبه می‌کنند (شولتز و شولتز، ۱۳۹۵).

خودمختاری، استقلال فرهنگ و محیط، اراده عوامل فعال: از آنجا که افراد خودشکופا تحت کشش انگیزش رشد قرار دارند و نه وسایل کمبود، لذا در مورد رضامندی‌های عمده خودشان متکی به دنیای واقعی یا سایر افراد، فرهنگ‌ها، یا وسایل رسیدن به هدف به‌طور کلی متکی به رضامندی خارجی نیستند. بلکه آن‌ها برای پیشرفت خودشان و رشد مداوم به توانایی‌های بالقوه به منابع پنهانی خودشان متکی هستند. درست همان‌گونه که درخت به نور خورشید و آب و غذا نیازمند است، همین‌طور اکثر مردم به محبت، ایمنی و سایر رضایت‌مندی‌های از نیاز اساسی که فقط از بیرون تأمین می‌شوند نیازمند هستند؛ اما هرگاه

²² Dahl, Wakefield Jr, Kimlicka, Wiederstein & Cross

²³ Spence & Deci

²⁴ Faracci & Conistracci

این کمبودهای درونی به کمک ارضاکنده‌های خارجی به دست آمدند، هرگاه این کمبودهای درونی به کمک ابداع‌کننده‌های بیرونی سیراب شدند مسئله واقعی پیشرفت انسانی فرد یعنی خودشکوفایی آغاز می‌شود. این عدم وابستگی به محیط به معنای استواری نسبی در برابر فشارها، ضربه‌ها، محرومیت‌ها، ناکامی‌ها و نظایر آن است (گلابی، ۱۳۹۸). این افراد می‌توانند در کوران اوضاعی که سایر افراد را حتی به خودکشی می‌کشاند، آرامش نسبی خود را حفظ کنند، این افراد را قائم‌به‌ذات نیز توصیف کرده‌اند. افراد دارای انگیزش کمبود باید افراد دیگری را در کنار خود داشته باشند. چون اکثر رضامندی‌های نیاز اساسی آن‌ها (محبت، ایمنی احترام، حیثیت، تعلق) می‌توانند تنها از طریق سایر انسان‌ها حاصل آیند؛ اما در مورد افراد دارای انگیزه رشد دیگران ممکن است عملاً دست‌وپاگیر آن‌ها باشند. تعیین‌کننده‌های رضامندی و زندگی خوب در این مرحله برای آن‌ها درون فردی است نه اجتماعی آن‌ها به حد کافی قوی شده‌اند که بی‌نیاز از تأیید سایر افراد و یا حتی محبت آن‌ها باشند. عزت و افتخار، منزلت، پاداش‌ها، شهرت، حیثیت و محبتی که آن‌ها می‌توانند اعطا کنند بایستی اهمیت کمتری از پیشرفت خود و رشد درونی داشته باشد. بایستی به خاطر بیاوریم که بهترین شیوه‌ای که ما برای رسیدن به این عدم وابستگی به محبت و احترام می‌دانیم، حتی اگر تنها شیوه هم نباشد، این است که به حد کافی از همین محبت و احترام در گذشته برخوردار شده باشیم (کجباف، ۱۳۹۴).

مسئله مداری: افراد خودشکوکا بیشتر مسئله مدارند تا خودمدار؛ این افراد معمولاً برای خود رسالتی در زندگی قائل هستند، بسیاری از نیروی آن‌ها را به خود اختصاص می‌دهد. کارهایی که عموماً غیرشخصی و غیر خودپسندانه هستند و در مجموع بیشتر به خیر بشریت یا عموم یک ملت مربوط می‌شوند و ارزش‌هایی که کلی است و نه جزئی، با قرون سروکار دارد نه با لحظه‌ها. در یک کلام، همه این افراد هرچند ساده و بی‌تکلف‌اند اما به هر مفهومی فیلسوف به شمار می‌روند (مهدوی دامغانی و صادقی، ۱۳۹۷).

تجربیات عرفانی با اوج: افراد خودشکوکا از لحظات وجد شدید که بی‌شبهات به تجربیات عمیق مذهبی نیستند و می‌توانند تقریباً در هر فعالیتی یافت شوند، آگاه هستند. مازلو این رویدادها را تجربیات اوج نامید، در طول این تجربیات خود متعالی می‌شود و فرد احساس می‌کند فوق‌العاده قوی، مطمئن و مصمم است.

علاقه اجتماعی: مازلو مفهوم علاقه اجتماعی را از آلفرد آدلر اقتباس کرد تا همدلی و همدردی افراد خودشکوکا را برای کل بشریت نشان دهد (شولتز و شولتز، ۱۳۹۵).

حس همدردی: آن‌ها علی‌رغم، خشم، ناشکیبایی و یا بی‌زاری اتفاقی دارای احساس همسانی، همدردی و عطوفت عمیقی نسبت به انسان‌ها می‌باشند. به همین دلیل تمایلی واقعی برای کمک به نژاد بشر دارند چنانکه گویی آن‌ها همگی اعضای یک خانواده واحد هستند (کجباف، ۱۳۹۴).

خلاقیت: افراد خودشکوکا بسیار خلاق هستند و در کار و سایر جنبه‌های زندگی نوآوری‌هایی را نشان می‌دهند. آن‌ها آدم‌های انعطاف‌پذیر و خودانگیخته هستند و مایل‌اند اشتباه کنند و از آن درس بگیرند. آن‌ها بی‌پرده و فروتن هستند (شولتز و شولتز، ۱۳۹۵).

خودانگیختگی، سادگی و طبیعی بودن: سادگی، فطری بودن و حفظ حالت طبیعی و عدم تلاش برای تأثیرگذاری، ویژگی رفتار افراد خودشکوکا است. آن‌ها اجازه نمی‌دهند که رسوم و قواعد مانعشان شود یا آن‌ها را از انجام کاری که بسیار مهم یا اساسی می‌دانند، بازدارد. رفتار این افراد دارای رموزی اخلاقی است که بیشتر خودمختار و فردی است تا قراردادی. از آنجا که

آن‌ها می‌توانند به هنگام مقتضی نه تنها رسوم و قواعد، بلکه قوانین را هم نقض کنند، آن‌ها خلاق‌ترین افراد هستند؛ گرچه حتی اخلاق آن‌ها الزاماً همانند اخلاق افراد پیرامون آن‌ها نباشد (مهدوی دامغانی و صادقی، ۱۳۹۷).

ساختار منش دموکراتیک: افراد خودشکופا شخصیت و رفتار دیگران را تحمل کرده و می‌پذیرند. آن‌ها تعصب نژادی، مذهبی، یا اجتماعی نشان نمی‌دهند. آن‌ها مایل‌اند به هر کسی که بتواند چیزی به آن‌ها بیاموزد گوش کنند و به ندرت فخرفروشی می‌کنند (شولتز و شولتز، ۱۳۹۵).

درک و پذیرش دیگران: انسان‌های خودشکופا در کل، افرادی دموکرات، تجربه‌پذیر و روشن‌اندیش‌اند. با همگان تعامل فعال دارند. دیگران را از هر نژاد و طبقه‌ای که باشند، به عنوان افراد انسانی می‌پذیرند. برای احساس و نگرش‌های دیگران، ارزش و احترام قائل‌اند و این رفتارشان شامل همه است. هرگز به تحقیر دیگران نمی‌پردازند. نسبت به آنان حسادت نمی‌کنند و به جای رقابت با آنان، با خودشان رقابت می‌کنند (چمندری، ۱۳۹۶).

مقاومت در برابر فرهنگ پذیری: آن‌ها خودمختار، مستقل و خودبسنده هستند. آن‌ها در برابر فشارهای اجتماعی و فرهنگی برای رفتار کردن به شیوه‌ای خاص، مقاومت می‌کنند (شولتز و شولتز، ۱۳۹۵).

بحث

جدیدیت تحصیلی یک مفهوم روانی است که از یک انگیزه درونی نشئت می‌گیرد که می‌توان از آن به‌عنوان انگیزه تحصیلی هم یاد کرد (بیابانگرد، ۲۰۲۰). جدیدیت تحصیلی، شایستگی است که فرد را قادر می‌سازد دست به هدف‌یابی بزند و سپس به هدف‌های مطرح‌شده نائل شود. جدیدیت تحصیلی، درک ظرفیت‌های یادگیری و تلاش برای تحقق بخشیدن به آن‌هاست؛ بنابراین با ایجاد انگیزه می‌توان جدیدیت در امر تحصیلی را در فراگیران بهبود بخشید (رئیس سعیدی، ۲۰۱۶). جدیدیت تحصیلی موجب خودشکوفایی تحصیلی می‌شود (نقش، شفیع پور و مطلق، ۲۰۱۶) و با اثرگذاری بر انواع مختلف فعالیت‌های تحصیلی موجب تمایل فرد برای رسیدن به هدف‌های تحصیلی می‌شود (ابوطالبی، ۱۳۹۹).

مهدی نژاد (۱۳۹۹)، نقش و شفیع پور مطلق (۱۳۹۵) نشان دادند شیفتگی تحصیلی بر خود شکوفایی تحصیلی تاثیر دارد. مهدی نژاد (۱۳۹۹) در تحقیقی به پیش‌بینی شیفتگی تحصیلی بر اساس مجذوبیت، انگیزش و خوش‌بینی تحصیلی در دانش‌آموزان هنرستانی شهر کرج پرداخت. یافته‌های این پژوهش نشان داد که بین مجذوبیت، انگیزش و خوش‌بینی تحصیلی با شیفتگی تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد. نقش و شفیع پور مطلق (۱۳۹۵) در تحقیقی به ارائه مدلی جهت تعیین رابطه بین شیفتگی تحصیلی، خلاقیت تحصیلی و موفقیت تحصیلی با خودشکوفایی تحصیلی پرداختند (برلوسن^{۲۵}، ۲۰۰۵). به طور کلی نتایج تحقیق نشان داد، بین شیفتگی تحصیلی، خلاقیت تحصیلی و موفقیت تحصیلی با خودشکوفایی تحصیلی، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. جدیدیت تحصیلی، رابطه بین عوامل سه‌گانه اثرگذار با خودشکوفایی تحصیلی را میانجی‌گری می‌کند.

همچنین نقش و شفیع پور مطلق (۱۳۹۵) نیز نشان دادند جدیدیت تحصیلی برو خود شکوفایی تحصیلی تاثیر دارد و شیفتگی تحصیلی و جدیدیت تحصیلی، خودشکوفایی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند.

²⁵ Bolson

نتیجه گیری

خودشکوفایی تحصیلی دانش آموزان از جمله اهداف عالی آموزش و پرورش است. سازه خودشکوفایی بعد از گذشت بیش از پنجاه سال از فرمول‌بندی اولیه آن توسط راجرز (۱۹۵۱) و مازلو (۱۹۵۴)، هنوز هم به عنوان سازه‌های تأثیرگذاری دارای کاربردهای مهم برای روانشناسی و دارای ارزش اکتشافی بالا قلمداد می‌شود. خودشکوفایی از نظر گولد اشتاین در واقع همان انگیزه تشخیص استعدادها در فرد است. با خودشکوفایی، فرد به تحقق خویش و آنچه که ظرفیت آن را دارد، می‌رسد، خود شکوفایی میل به بهتر و بهتر شدن نسبت به آنچه یک فرد هست و آن چیزی شدن که یک فرد ظرفیت شدن آن را دارد. در تئوری نیازهای مزلو بیان شده، اساساً برابر است با اهداف برای تحصیل و خلاقیت که توسط مدرسان و روانشناسان حمایت شده است به عبارت دیگر، خودشکوفایی فرایند رشد کردن به صورتی است که فرد وابستگی به دیگران، حالت دفاعی، کم‌کاری و کم‌رویی را پشت سر می‌گذارد و به سوی ارزیابی‌های معقول، جرأت آفریدن و کاویدن پیش می‌رود. خودشکوفایی تحصیلی، درک ظرفیت‌های یادگیری و تلاش برای تحقق بخشیدن به آن‌هاست. اصطلاح خودشکوفایی برای اولین بار توسط «کورت گولد اشتاین» به کار رفت. به نظر او این انگیزه اصلی و در حقیقت تنها انگیزه واقعی فرد است و سایر انگیزه‌ها صرفاً تجلی آن به حساب می‌آید. با توجه به اهمیت خودشکوفایی، توجه به آن و عوامل مؤثر بر آن بسیار ضروری است. بررسی‌های به عمل آمده نشان داده‌اند که عواملی از قبیل شیفتگی تحصیلی و جدیت تحصیلی با خودشکوفایی تحصیلی دانش آموزان رابطه معناداری دارند. شیفتگی تحصیلی در قالب رغبت تحصیلی قابل بررسی است. رغبت تحصیلی دانش آموزان را می‌توان به صورت‌های مختلف جستجو کرد، از قبیل رغبت‌های اظهارشده توسط دانش آموز، رغبت‌های ابرازشده، رغبت‌های آزمون شده و بالاخره رغبت‌های فهرست شده.

پیشنهادات

در این راستا پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

➤ یکی از وظایف بسیار مهم نظام آموزش و پرورش در مدارس، ایجاد خود شکوفایی در ذهن دانش آموزان است. خود شکوفایی نیازمند آگاهی است که در مدارس، معلمان باید توانایی‌ها و استعداد های آنها را به آنها نشان داده و آگاه سازند و آنها را علاقمند به تحصیل نمایند. آنان در آغاز تحصیل باید این حقیقت را مهم بدانند که خود بی‌همتایی را می‌سازند و آینده بی‌همتایی هم خواهند داشت. سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و معلمان باید توجه ویژه‌ای به ایجاد علاقمندی در دانش آموزان در جهت خودشیفتگی و عوامل موثر بر آن داشته باشند و روش‌های آموزشی و شیوه‌های ارزشیابی خود را بر اساس خصوصیات خودشکوفایی و رفتارهای آن تنظیم و اجرا نمایند. تبدیل توانایی‌های بالقوه به توانایی‌های بالفعل و اعمال کیفی شخصی، با توجه به نیازهای شناختی و عاطفی و سرانجام دست یافتن به خودشکوفایی و استقلال عمل و تسهیل رشد همه جانبه و رسیدن به توانایی خود ارزشیابی و خودتنظیمی باید در برنامه‌های آموزشی قرار گیرد.

➤ پیشنهاد می‌گردد، جهت تداوم و افزایش علاقه‌ی دانش آموزان علاقه‌مند و یا ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان بی‌علاقه و بی‌انگیزه، تمهیداتی جهت ایجاد و افزایش علاقه و پیشرفت تحصیلی در نظر بگیرند؛ از جمله‌ی این زمینه‌سازی‌ها می‌توان به این موارد اشاره کرد: برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده با حضور کارشناسان، ایجاد رابطه‌ی عاطفی با دانشجویان، مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های دانشگاه و استفاده از اساتید و هنرآموزان ماهر و علاقه‌مند به تدریس و به روز رسانیدن آن‌ها بامجلات و کلاس‌های ضمن خدمت، زیباسازی فضای آموزشی. نقش راهبردهای مقابله‌ای کارآمد در کاهش استرس و تأمین

بهداشت روانی دانش آموزان باید مورد تأکید قرار گیرد. بر این اساس راهبردهای مقابله‌ای سازمان‌یافته، پیامدهای مثبت و طولانی مدت دارند. به این ترتیب که تنش به وسیله تلاش‌های فرد کاهش می‌یابد و به دنبال آن سطح عزت نفس و مهارت وی افزایش می‌یابد و سلامت فرد تأمین می‌شود. در عین حال شخص در برابر عوامل تنش‌زایی که در آینده با آن‌ها مواجه می‌شود نیز مقاوم‌تر می‌گردد همچنین تلاش برای جدیت دانش‌آموزان در تحصیل و تلاش معلمان در جهت علاقمند کردن آنها به تحصیل عواملی هستند که متضمن موفقیت آنهاست.

منابع

۱. ابوطالبی، حمید (۱۳۹۹)، تأثیر اشتیاق تحصیلی و جدیت تحصیلی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره ابتدایی منطقه ۷ شهر کرج، نشریه مدیریت و چشم‌انداز آموزش، دوره دوم، شماره ۶، ص ۱۳۴-۱۲۱.
۲. اکبری، تقی و جنابی نمین، علی (۱۳۹۹)، تحلیل روابط ساختاری آموزش‌های تخصصی و تعهد شغلی دبیران با نقش میانجی کفایت آموزشی و خودشکوفایی، نشریه مدیریت بر آموزش سازمان‌ها، دوره نهم، شماره ۲، ص ۲۶۰-۲۳۷.
۳. جلیلی، رضا و فقیه ملک مرزبان، نسرين (۱۳۹۸)، بررسی شاخصه‌های تجربه اوج عرفانی در غزل‌های بیدل دهلوی بر اساس نظریه خودشکوفایی آبراهام مزلو، فصلنامه ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناختی، دوره پانزدهم، شماره ۵۶، ص ۷۰-۴۳.
۴. جلیلی، فرخ رو، قلمرانی، امیر، عارفی، مژگان و منشی، غلامرضا (۱۳۹۷)، ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس شیفتگی تحصیلی در دانشجویان، نشریه علمی پژوهشی آموزش و ارزیابی، دوره یازدهم، شماره ۴۱، ص ۱۷۲-۱۵۵.
۵. چمن‌دري، اسکندر (۱۳۹۶)، رابطه بین حمایت اجتماعی با خود شکوفایی و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر مرودشت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرودشت.
۶. رحیم‌پور، شکوفه، عارفی، مژگان و منشی، غلامرضا (۱۳۹۸)، اثربخشی آموزش ذهن‌آگاهی بر غرقگی و ثبات قدم دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه، نشریه مطالعات آموزش و یادگیری، دوره یازدهم، شماره ۱، ص ۹۱-۷۳.
۷. زند، شکوفه، حقیقتیان، منصور و هاشمیان‌فر، سید علی (۱۴۰۰)، بررسی میزان افسردگی، از خودبیگانگی، خودشکوفایی و سرمایه فرهنگی فرزند متأثر از خشونت نمادین واقع بر زنان متأهل در خانواده، نشریه پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده، دوره نهم، شماره ۱، ص ۳۱۴-۲۷۴.
۸. شولتز، دوان پی و شولتز، سیدنی ال (۱۳۹۵)، نظریه‌های شخصیت، مترجم یحیی سیدمحمدی، ویراست دهم، تهران: ویرایش.
۹. کجباف، محمدباقر (۱۳۹۴)، بررسی و نقد نظریه انسان‌گرایی مزلو با رویکرد اسلامی، مطالعات تحول در علوم انسانی، شماره ۴، ص ۹۹-۷۳.
۱۰. گلایی، محمدمعین (۱۳۹۸)، بررسی رابطه خودشیفتگی با خودشکوفایی، با واسطه‌گری خلاقیت هیجانی دانش‌آموزان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۱۱. مهدوی دامغانی، محمود و صادقی، علیرضا (۱۳۹۷)، انسان خودشکوف و خودشکوفایی سعدی با رویکرد تطبیقی به نظریه مزلو، نشریه علمی پژوهشی پژوهشنامه ادبیات تعلیمی، دوره دهم، شماره ۴۰، ص ۳۶-۱.

۱۲. ناجیان اصل، زهرا، شریعتمدار، آسیه، افهمی، رضا و فهیمی فر، اصغر (۱۳۹۷)، طراحی الگوی خودشکوفایی مبتنی بر اخلاق اسلامی و مقایسه آن با تجربه زیسته هنرمندان خودشکופا، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، دوره چهاردهم، شماره ۵۲، ص ۳۲-۶۳.
۱۳. نصیری، فخرالسادات (۱۳۸۵). بررسی مقایسه‌های تأثیر عوامل مؤثر بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شاخه‌کار دانش شهرستان ساری در سال ۱۳۷۸-۱۳۷۹، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه - تحصیلی آزاد اسلامی واحد ساری.
۱۴. نظری، حسین، قاسمی، علیرضا، اصلانی، سعید (۱۳۹۴). تعیین رابطه بین تلاش تحصیلی، خلاقیت تحصیلی و خودشکوفایی تحصیلی با توسعه برنامه‌های درسی کارآفرین (مورد مطالعه؛ دیدگاه دانش‌آموزان دوره متوسطه ناحیه چهار آموزش و پرورش شهر اصفهان)، دومین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در علوم انسانی.
۱۵. نقش، سیمین، فروغی ابری، احمد و شفیع‌پور مطلق، فرهاد (۱۳۹۵)، ارائه مدلی جهت تعیین رابطه بین شیفتگی تحصیلی، خلاقیت تحصیلی و موفقیت تحصیلی با خودشکوفایی تحصیلی مبتنی بر میانجیگری جدیت تحصیلی، پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، دوره سیزدهم، شماره ۲۱، پیاپی ۴۸، ص ۱۴۴-۱۳۴.
۱۶. نظری، حسین؛ قاسمی، علیرضا؛ اصلانی، سعید. (۱۳۹۴). تعیین رابطه بین تلاش تحصیلی، خلاقیت تحصیلی و خودشکوفایی تحصیلی با توسعه برنامه‌های درسی کارآفرین (مورد مطالعه؛ دیدگاه دانش‌آموزان دوره متوسطه ناحیه چهار آموزش و پرورش شهر اصفهان)، دومین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در علوم انسانی.
17. Asghari F, Sadeghi A, Aslani K, Saadat S, & Khodayari H. (2013). The Survey of Relationship between Perceived Stress, Coping Strategies and Suicide Ideation among Students at University of Guilan, Iran]. *International Journal of Education and Research* 2013; 1 (11), 111-118.
18. Biabangard, E. (2020). *Educational Psychology (Psychology of Teaching and Learning)*. Tehran: Virayesh. (In Persian)
19. Chiang, Y. T., Lin, S. J., Cheng, C. Y., & Liv, E. F. (2012). Exploring online game player's flow experiences and positive affect. *The Turkish online. Journal of Educational Technology*, 10, 106-114 .
20. Compton, W. C. (2018). Self-Actualization Myths: What Did Maslow Really Say? *Journal of Humanistic Psychology*, S. 1-18. <https://doi.org/10.1177/0022167818761929>
21. Jaakkola, T, Ntoumatis, N & Liukkonen, J. (2016). Motivational climate, goalorientation perceived sport ability, and enjoyment within finnish junior ice hockey players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 26(1): 109-115.
22. Kenrick, D. T. (2017). Self-Actualization, Human Nature, and Global Social Problems: I. *Foundations. Society*, 54(6), 520-523. <https://doi.org/10.1007/s12115-017-0181-2>
23. Khodayari Fard M, Parand A. (2007), *Stress and ways to cope with it*, Tehran: Tehran University Publication; 2007. [Persian].
24. Laas, I. (2006). Self-Actualization and Society: A New Application for an Old Theory *Journal of Humanistic Psychology*, January 1, 46(1): 77 - 91.

25. Makikangas, A., Bakker, A.B., Aunola, K., & Demerouti, E. (2010). Job resources and flow at work: Modeling the relationship via latent growth curve and mixture model methodology. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 83, pp.795- 814.
26. Naghsh, S., ShafeiPour Motlaq, F. (2016). Presenting a model in order to determine the relationship between the educational infatuation, Creativity, and achievement with Educational self-actualization Based on mediation of educational seriousness. *Research in Curriculum Planning*, 13(48), 134-144. (In Persian)
27. Raettig, T., & Weger, U. (2018). Learning as a Shared Peak Experience: Interactive Flow in Higher Education. *International Journal of Applied Positive Psychology*, 2(1-3), 39-60.
28. Rais Saeedi, H. (2016). Investigating how motivated and learning students are. PhD Student in Educational Psychology. The first national scientific research congress on the development and promotion of educational sciences and psychology, sociology and socio-cultural sciences in Iran. (In Persian)
29. Salanova, M., Rodríguez-Sánchez, A. M., Schaufeli, W. B., & Cifre, E. (2014). Flowing together: A longitudinal study of collective efficacy and collective flow among workgroups. *The Journal of Psychology*, 148(4), 435-455.
30. Schultz DP, Schultz SE. *Theories of Personality*. 11th ed. Boston: Cengage Learning; 2016.
31. Snyder, C. R. & Lopez, S. J. (2007). *Positive Psychology*. Sage Publications. Vallerand, R. J., Luc, G. Pelletier, Marc R. Blais, Nathalie M. Briere, Caroline B.
32. Walker, C. J. (2010). Experiencing flow: Is doing it together better than doing it alone?. *The Journal of Positive Psychology*, 5(1), 3-11.

The Effects of Educational Infatuation and Educational Seriousness on Educational Narcissism

Fahimeh Marofi

Department of Elementary Education, Iranshahr Branch, Islamic Azad University, Iranshahr, Iran.

Abstract

The success and efficiency of educational systems depend on students' educational achievement in academic courses. The educational failure of students is one of the criteria related to the efficiency of the educational system. The study of the variables affecting such variables leads to a better understanding and prediction of the effective factors at school. In this regard, evaluating educational narcissism and its effective factors plays a key role. The present study aimed to investigate the effects of educational infatuation and educational seriousness on educational narcissism. In addition, this study was descriptive and used the research literature based on previous studies to conclude that educational infatuation and seriousness significantly affect educational narcissism.

Keywords: Educational Infatuation, Educational Seriousness, Educational Self-Actualization.
